

Hız. Sevde ve Hız. Âişe Özelinde Hız. Peygamber'in EŐlerinin Birbirleriyle Olan İlişkileri*

The Relationships of Sawda And Aisha,
the Wives of the Prophet Muhammad

AyŐenur ŐimŐek Ergöl**

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü: Araştırma Makalesi / Article Type: Research Article

GeliŐ Tarihi: 30 Mart 2021 / Date Received: 30 March 2021

Kabul Tarihi: 6 Mayıs 2021 / Date Accepted: 6 May 2021

İntihal Taraması/Plagiarism Detection: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal iŐermediĐi teyit edildi/This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu iŐalıŐmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm iŐalıŐmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (AyŐenur ŐimŐek Ergöl)

* Bu makale, Hız. Peygamber'in (sav) EŐlerinin Birbirleriyle Olan İlişkileri/ Hız. Prophet's (sav) The Relationship of the Wives with Each Other, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İŐlâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı, İŐlâm Tarihi Bilim Dalı, 2020" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiŐtir.

** Yüksek Lisans Mezunu, Millî EĞitim Bakanlığı, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Öğretmeni/ Master's Degree, Ministry of National Education, Religious Culture and Ethics Teacher, simsekaysenur00@gmail.com, Orcid No: 0000-0003-4985-4683.

CC BY-NC 4.0 | This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Commercial License

Öz

Rasûlullah'ın her hâline muttâlî olan ve sünnetin neşrinde en büyük rolü üstlenen Peygamber hanımları her ne kadar bu rolü üstlenmiş olsalar ve Hz. Peygamber (sas) için ezvâc-ı tâhirât, bizler için ümmehâtü'l-mü'minîn olsalar da onların da bir beşer hayatı söz konusudur. Birçoğu Arabistan'ın asil ve zengin ailelerinden olan Rasûlullah'ın hanımlarının hepsi farklı yaşlarda olmakla birlikte doğal olarak değişik fitratlara sahiptiler. Onlar doğrudan Allah'tan vahiy alan bir eşe sahip olmuş ve onu paylaşma, biricik olma istekleri zaman zaman içlerindeki en kuvvetli duygu hâline gelmiş, bu durum da somut olarak ilişkilere yansımıştır. Hz. Peygamberin eşleri, nübüvvetle beşeriyetin hemhâl olduğu bu hanede insanlıklarından soyutlanmamışlar ve özellikle kadın olma fitratının getirdiği bazı olayları yaşayabilmişlerdir. Bu bağlamda tek bâkire eş olan Hz. Âişe, Rasûlullah'ın sevgisini elde etme yolunda en çok çaba sarf eden hanım olmuş ve bu durum rivayet ettiği 2210 hadisin içine de yansımıştır. Hanımlar arasında vukû bulabilecek olaylar zaman zaman ümmehâtü'l-mü'minîn arasında yaşanılmamış olsa da bu durumda hiçbir zaman Allah'ın sınırları aşılmamış ve en kısa sürede düzelve yoluna gidilmiş, istiğfar edilmiştir. Rasûlullah vefat ettikten sonra ise ümmehâtü'l-mü'minîn ilişkisi kardeşlik ilişkisine dönüşmüş ve 'paylaşılacak bir şey kalmadı' düşüncesinde olunmamıştır. Rivayetlere yansıyan kadarıyla çoğu vefatına yakın birbirinden helâllik istemiş ve birbirlerini hayır ile yâd etmişlerdir. Bu bağlamda makalemizde rivayetlere yansıyan kadarıyla Hz. Sevede ve Hz. Âişe'nin birbirleriyle olan ilişkilerini ele alacağız.

Anahtar Kelimeler: İslâm Tarihi, Evlilik, Hz. Peygamber, Ümmehâtü'l-mü'minîn, Ezvâc-ı tâhirât.

Abstract

Although the wives of the Prophet, who witnessed every aspect of the Messenger of Allah and played the most important role in the spread of the Sunnah, and were pure wives for our Prophet and mothers of believers for us, they also have a human life. The wives of the Prophet, many of whom were from the noble and wealthy families of Arabia, were naturally the wives of different natures, although they were of different ages. They had a wife who received revelation directly from God, and their desire to share and be unique from time to time became the preference among them, and this situation was reflected in the relationships concretely.

The wives of the Prophet were not isolated from their humanity in this house where the prophethood and humanity were united, and they experienced some events brought by the nature of being a woman. In this context, Aisha made the greatest effort to attain the love of the Prophet and this situation was reflected in the 2210 hadiths she narrated. Even though the events that can happen between each lady have happened between the mothers of the believers from time to time, this situation has never exceeded the limits of Allah and the path of recovery was made as soon as possible and repented. After the death of the Prophet, the relationship between ummahâtü'l-mu'minîn turned into a relationship of brotherhood and there was no thought that "nothing left to share". As reflected in the narrations, most of them wanted halal from each other near their death and remembered each other with goodness. In this context, according to the rumors in our article, we will discuss the relations between Sawda and Aisha.

Keywords: Islamic History, Marriage, Hz. Prophet, Mothers of Believers, Virtuous Wives.

Giriş

Hz. Peygamber'in (sas) yirmi beş yaşlarında başlayan evlilik hayatı vefatına dek sürmüştür. Bu sürece Hz. Hatice ile başlamış ve muhtelif rivayetler olsa da yaygın olan görüşe göre toplam on bir hanımla evlenmiştir.^[1] Hz. Peygamber (sas) hayattayken eşleri Hz. Hatice ve Hz. Zeyneb bint Huzeyme vefat ettiğinden geride dokuz hanım bırakmıştır.^[2]

1. Hz. Sevide bint Zem'a

Hz. Sevide, Hz. Hatice'nin vefatından Rasûlullah'ın evlendiği ilk hanımdır. Çok genç olmayan Hz. Sevide, çeşitli sıkıntılar çekerek Habeşistan'a hicret etmiş, Habeşistan'dan tekrar memleketine dönmüş ve kocasını kaybetmişti. Kocasını Sekrân'ın acısından sonra bir Peygamber ile evlenmek, tek hanım olmak, onun çocukları Fâtıma ve Ümmü Gülsüm'e bakmak^[3] onu mutlu eden olaylar olmalıdır. Fakat bu tek eş olma durumunun uzun sürmeyeceğini kendisi de biliyordu. Çünkü Rasûlullah Hz. Âişe ile Mekke'de iken nişanlanmış; henüz evlenmemişti. Bu durumun Hz. Sevide'yi tedirgin etmediği kanaatini taşıyoruz; zira çok evliliğin yaygın olduğu bir toplumda Hz. Sevide sebatkâr ve yaşını almış bir hanımdı. En önemlisi de Hz. Âişe kızı yaşında biriydi. Nihâyetinde Hz. Âişe de Rasûlullah'ın evine gelin oldu ve Hz. Sevide'nin günlerine ortak oldu.

Rasûlullah'ın Hz. Âişe'yi çok sevdiğini, onun yanında herkesten farklı bir yeri olduğunu rivayetlerden^[4] biliyoruz ki Hz. Sevide de bunu çok iyi bilmekteydi. Hz. Peygamber'le olan izdivacından sonra Hz. Âişe'nin, Hz. Sevide hakkında hem Rasûlullah ile olan ilişkilerini hem de birbirleriyle olan ilişkilerini özetleyecek anlamda rivayetleri vardır. Nitekim bir rivayetinde Hz. Sevide bint Zem'a'nın yaşlı olduğundan ve Rasûlullah'ın onun yanına çok gitmediğinden bahseder.^[5] Burada Rasûlullah'ın haksızlığa mahâl vermeden

[1] Abdurrahmân b. Abdillâh es-Süheylî, *Ravdû'l-unûf fî tefsîri's-sîreti'n-nebevi li İbn Hişâm*, thk. Ömer Abüsselam (Beyrût: Dâru İhyaü't-Turasi'l-Arabi, 1421/2001), 7/539; Muhammed Hamidullah, *İslam Peygamberi*, trc. Mehmet Yazgan (İstanbul: Beyan Yayınları, 2014), 570.

[2] Süheylî, *Ravdû'l-unûf*, 7/533; Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezid el-Amülî et-Taberî el-Bağdadî, *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk*, çev. Zâkir Kadîrî Ugan-Ahmet Temir (İstanbul: Milli Eğitim Yayınları, 1991), 2/834; İbn Kayyim el-Cevziyye Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyüb ez-Zürâî ed-Dimaşkî, *Zâdu'l-meâd fî hedyi hayri'l-ibâd*, thk. Şuayb Arnaût-Abdülkâdir Arnaût (Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1994), 1/114; Rıza Savaş vd., *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslâm* (İstanbul: Beyan Yayınları, 2000), 1/305.

[3] İbn Seyyidünnâs Ebû'l-Feth Fethüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Ya'merî, *Uyünü'l-eser fî funûni'l-megâzi ve's-şemâili ve's-sıra*, thk. Muhyiddin Mustû - Muhammed el-İl-Hadravî, (Medine: Mektebetü Dâri't-Turâs, 1992), 2/394.

[4] Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshak el-İsfahânî, *Ma'rîfetü's-sahâbe*, thk. Âdil b. Yusuf el Azîzî, (Riyad, Dâru'l-Vatan, 1998), 3210.

[5] Ebû Abdillâh Muhammed b. Sa'd b. Menî el-Kâtib el-Hâşimî el-Basrî el-Bağdadî, *Kitâbü't-Takâti'l-kebîr*, thk. Ali Muhammed Ömer (Kâhire: Mektebetü'l-Hancı, 2001), 10/53.

Hız. Âişe'ye ilgisinin fazla olduğu yorumunu çıkarabiliriz. Çünkü hanımların günü noktasında Rasûlullah'ın ölüm döşegindeyken bile titizlikle davrandığını biliyoruz. Hız. Âişe, rivayetin devamında kendisinin Rasûlullah'ın yanındaki konumunu bildiğini ve Hız. Sevde'nin Rasûlullah'ın kendini bırakmasından korktuğunu aktarır. Hatta Rasûlullah, Hız. Sevde'ye "İddetini say!" deyince, o da bir gece Rasûlullah'ın yoluna durup, kendisinin erkeklere ihtiyacı olmadığını ve sadece Rasûlullah'ın eşi olarak dirilmek istediğini söyler.^[6] Bunun üzerine Rasûlullah'ı ve genç gelini memnun etmek için kendi gün hakkından vazgeçerek, gününü Hız. Âişe'ye bağışladığını ve bunu ona helâl ettiğini söyler.^[7] Başka bir rivayette yaşlanınca kendi gününü Hız. Âişe'ye verdiğini bunun üzerine Rasûlullah'ın biri Hız. Âişe'nin, biri Hız. Sevde'nin olmak üzere Hız. Âişe'ye iki gün ayırdığını ifade eder.^[8]

Rasûlullah hanımları arasında adaleti hem sadece Hız. Âişe ve Hız. Sevde varken hem de diğer hanımları varken sağlamış, elinden ve gönlünden gelenin fazlasını yapmaya çalışmıştır. Buna rağmen beşer olmanın gereği ŝu duâyı dile getirmiştir: "Ey Allah'ım! Benim elimden gelen taksimim budur. Senin gücün yetip de benim gücümün yetmediği hususlarda beni hesaba çekme."^[9] şeklindedir.

Hız. Âişe, Hız. Sevde dışında ayağının tozu olmayı arzu edeceği bir kadın olmadığını, kendisi gibi olmak istediği başka bir kadın görmediğini, kendisinde salâbet bulunduğunu; bununla birlikte onun kendisinde kıskançlık -ya da bazı rivayetlerde geçtiğine göre öfke- bulunan bir kadın olduğunu da ifade etmeden geçemez.^[10] Bu rivayetlerden de anlaşılacağı üzere Hız. Âişe'nin özelde 'ayağının tozu olma' ifadesi veya Hız. Sevde gibi olmak istemesi aralarında kıskançlığın yer bulmadığının göstergesidir. Bunda

[6] Ebû Abdillâh Muhammed b. İshak b. Yesâr b. Hiyâr el-Muttalibî el-Kureŝî el-Medenî, *Sîret-i İbn İshak*, thk. Süheyl Zekkâr (Bejrût: Dâru'l-Fikr, 1398/1978), 254; İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/54; Ebû'l-Fadl şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe fî temyizi's-sahâbe*, thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd- Ali Muhammed Muavvîd (Bejrût:Dârü'l-Kütübü'l-İlmîyye, 2010), 8/117.

[7] İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/54; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-meâd*, 1/109; İzzeddin İbnü'l-Esîr Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed Cezerî, *Üsdü'l-gâbe fî ma'rifeti's-sahâbe*, thk. Ali Muhammed Muavvîd - Âdil Ahmed Abdülmevcûd (Bejrût: Dârü'l-Kütübü'l-İlmîyye, 1994), 7/158; İbn SeyyidünnâsSeyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/393; Ebû Abdullah şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman ez-Zehabî et-Türkmanî el-Farîkî ed-Dımaŝkî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, nşr. şuayb el-Arnaut, 3. Baskı (Bejrût: Müessesetu'r-Risâle, 1985), 2/266; Ebû'l-Fidâ' İmâdüddin İsmâil b. ŝihâbidin Ömer b. Kesîr b. Dav' b. Kesîr el-Kaysî el-Kureŝî el-Busravî ed-Dımaŝkî eş-ŝafî, *el-Bidâye ve'n-nihâye*, thk. Abdullah b. Abdulmuhsin el-Turkî (Cize: Hicr Yayıncılık, 1999), 4/332; İbn Hacer, *el-İsâbe*, 8/117.

[8] Müslim, "Radâ", 14; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, 4/332.

[9] Ebû Dâvûd, "Nikâh", 38; Tirmizî, "Nikâh", 42; Nesâî, "Nikâh", 2.

[10] Müslim, "Radâ", 14; İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/53; Ebî Ömer Yusuf b. Abdullah İbn Abdilberr en-Nemerî, *el-İstîâb fî ma'rifeti'l-ashâb*. thk. Âdil Mürşid, (Amman: Dâru'l-A'lâm, 2001), 910; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/266.

etken olan sebeplerden birisi de Hz. Sevede'nin Hz. Âişe'den önce evlenip Hz. Peygamber'in çocuklarına bakması, bir nevî o evin annesi veya himaye edeni durumunda olması, Hz. Âişe'yle Hz. Sevede arasında özellikle ilk yıllar abla kardeş ilişkisi denilebilecek derecede yaş farkının fazla olması ve Hz. Âişe'nin yaşının evlendiğinde küçük olması sayılabilir. Hz. Sevede her şeyi Hz. Âişe'nin gençliğine vermiş ve elinden geldiğinin fazlasıyla fedakârlık göstermiştir. Hz. Sevede'nin Hz. Hatice'den sonra Rasûlullah ile üç yıl veya daha fazla tek hanımı olarak yaşamış^[11] olmasını da göz ardı etmeden bu ilişkiyi değerlendirmeliyiz.

Heysemî'nin *Mecma'u'z-zevâid* adlı eserinde şöyle bir rivayet geçmektedir: Hz. Âişe Rasûlullah için yemek yapmıştı. Hz. Peygamber'in eşlerinden Hz. Sevede de yanlarında oturmaktaydı. Hz. Âişe, Hz. Sevede'ye yemesini söyleyerek ikramda bulunmuş, Hz. Sevede yemek istemeyince Hz. Âişe eğer yemezse yüzüne bulayacağını söyleyerek tehdit etmişti. Hz. Sevede yememekte direnince Hz. Âişe yemeği almış ve Hz. Sevede'nin yüzüne bulamıştı. Bu manzara karşısında Hz. Peygamber gülmüş ve Hz. Sevede'nin de Hz. Âişe'nin yüzüne sürmesini söyleyerek onu teşvik etmiştir. Hz. Sevede de Hz. Âişe'nin yüzüne yemekten sürmüştür. Rasûlullah da bu duruma gülmüştür.^[12] Bu olaydan rahatlıkla anlaşılacağı üzere Hz. Sevede ile Hz. Âişe arasındaki bu şakalaşma mevzû bizi pozitif bir algıya yönlendirmekte olup Hz. Âişe'nin yaşının küçüklüğü onu o evin neşesi olma durumuna getirmekte, hatalarının telâfi sebebi görülmekte ve Hz. Sevede bu duruma kızmayıp ona katılabilmektedir. Nitekim yukarıda da bahsini ettiğimiz sözleri Hz. Âişe başkası için değil Hz. Sevede için söylemiştir. Ayrıca burada Hz. Peygamber'in tepkisi göz ardı edilemeyecek kadar önem arz etmektedir. Çünkü onun bu ve buna benzer tavırları eşler arasındaki ilişkinin seyrinde çok belirleyici olmuştur. O kadınların psikolojisinden anlayan, kalbinde belki bir taraf daha ağır bassa bile kimsenin hakkını ihlâl etmeyen, Allah'ın sınırlarını da bu bağlamda koruyan ideal bir eşi.

Hz. Sevede'nin Rasûlullah'a teslimiyetçi bir kalple olan sevgisi ve onun sevdiğini sevmesi eşler arasındaki ilişkisinde bağlayıcı olmuştur. Özellikle bu durumu Hz. Âişe ile olan ilişkilerinde görebiliriz. Hz. Âişe'nin yeri geldiğinde Rasûlullah'a bir konuyu bildirmemek için Hz. Sevede'ye: "Sesini çıkarma!"^[13] demesi ve Hz. Sevede'nin bu emre itaat etmesi bize gösteriyor ki Hz. Âişe'den korktuğu, çekindiği için yüce olan bir kocaya karşı böyle bir emirde bile itiraz

[11] Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/265.

[12] Ebû Hasan Nurüddin Ali b. Ebî Bekr b. Süleyman Heysemî, *Mecma'u'z-zevâid ve menba'u'l-fevâid*, trc. Fikret Güneş (İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2010), 315-316.

[13] Buhârî, "Talâk", 8; Müslim, "Talâk", 3.

etmiyor. Bu korku tabii ki tehdit algısıyla tetiklenip olumsuz tavır alma anlamında bir korku değil, Hz. Peygamber'in sevgisini kaybetme veya sevdiğinin sevgilisine karşı arada olumsuz bir durumun oluşabileceği korkusudur.

Hz. Sevde'nin Hz. Peygamber'e itaat noktasında da kendine özgü bir niteliği vardı ki belki bu konuda diğer hanımlardan üstündü. Bu mahiyette değerlendirilebilecek olan rivayet şöyledir: Rasûlullah veda haccını tüm hanımlarıyla beraber yaptı ve 'Bu hacdan sonra evde oturulacaktır!' diyerek Medine dışına çıkılmasını istemedi. Bu emre uyan iki hanımdan biri Hz. Sevde bint Zem'a,^[14] diğeri Hz. Zeyneb bint Cahş'tır. Bunlar dışında Rasûlullah'ın tüm hanımları hacca veya farklı yerlere gitmişlerdir; fakat bu iki hanım, Rasûlullah'ın vefatından sonra değil başka bir yere, hacca bile yeltenmediklerini ifade etmişlerdir.^[15]

Hz. Sevde kendi oturduğu odayı, bitişiğindeki odada kalan dostu Hz. Âişe'ye vasiyet etmiş, Hz. Âişe'nin oturduğu kısımda Rasûlullah defnedilmiş olduğu için dar bir odada bulunan dostunu rahatlatmıştır.^[16]

Hz. Sevde, Hz. Peygamber'den sonra yaşayan bazı hanımlarla birlikte Muaviye b. Ebû Süfyan rivayetine göre yaklaşık kırk üç yıl daha yaşamıştır.^[17] Rasûlullah'ın vefatından sonra da Rasûlullah sanki hayattaymış gibi hanımlar arasında herhangi bir geçimsizliğine rivayetlerde rastlanmamıştır.

2. Hz. Âişe bint Ebû Bekir

Rasûlullah'ın Hz. Hatice'den sonra kiminle evlendiği ihtilaflı bir durum olmakla birlikte genel kanaate göre Hz. Âişe ile Hz. Sevde'den sonra evlenmiştir. Hz. Âişe beyaz tenli güzel bir hanımdı. Bu sebeple Hümeyrâ deniliyordu.^[18] Fakat Hz. Âişe'nin güzelliği veya bâkire olması hanımlar arasında kimseyi kıskandıracak bir dedikoduya sebep olmadı ve bu durum rivayetlere de yansımadı. Çünkü Hz. Âişe'nin Hz. Peygamber gözünde biricik olma isteği ve çabaları tüm hanımların bu isteğini aşıyordu.

Hz. Âişe'den rivayetle Hz. Peygamber'in rüyasında üst üste Hz. Âişe'nin bir melek tarafından bir parça ipek içinde getirildiğini ve işe hanımın^[19]

[14] İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/55; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/268.

[15] İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/55; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 7/127.

[16] Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, 562.

[17] İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/393; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/266.

[18] Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/140. Ömer Sabuncu, *Hz. Âişe'nin Hayatı, Şahsiyeti ve İslam Tarihindeki Yeri*, (Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015), 44.

[19] İbn İshak, *Sîret*, 243, 255; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-meâd*, 1/109; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 7/186; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/140; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 7/186.

dendiğini, yüzünü açıp baktığında Hz. Âişe'yi gördüğünü ve bu rüya Allah'tan ise onu yerine getirir dediğini, rivayet eder.^[20] Hz. Âişe'nin Hz. Peygamber'in diğer eşlerinden ayrılan yönleri hakkında benzer bir rivayetinde Rasûlullah'ın hanımları arasında on bazı rivayetlerde dokuz özellikle üstün kılındığını ifade ederek:^[21] Rasûlullah'ın kendisinden başka bir bakire ile evlenmediğini, kendisinin babasıyla hicret eden tek hanım olduğunu, Yüce Allah'ın hakkında âyetler indirdiğini,^[22] Cebrail'in ipek bir kumaş içinde suretini Rasûlullah'a getirip onunla evlen, o senin hanımındır dediğini ifade eder. Devamında Hz. Peygamber ile aynı kaptan yıkandıklarını, Rasûlullah'ın sadece kendi yanında kendisi uzanmış olduğu halde namaz kıldığını,^[23] zevceleri arasında sadece kendi yanında Rasûlullah'a vahiy indiğini, ruhunu kendi kollarında teslim ettiğini, sırası kendinde olduğu gece vefat ettiğini ve son olarak kendi evine defnedildiğini söyleyerek diğer hanımlardan farkını anlatır.^[24] İbn Sa'd'ın eserinde geçen benzer rivayette; Cibril'i gördüğünü ve onu kendinden başka herhangi bir kadının görmediğini^[25] ayrıca Rasûlullah'a hanımları içinde en sevimli olanın kendi olduğunu ifade etmiştir.^[26] Başka bir rivayette ise Hz. Âişe, şevval ayında^[27] evlendiğini ve kendisinin hanımlar içinde en talihli olduğunu^[28] söylemiştir. Hz. Âişe'nin diğer eşler (diğer ümmehâtü'l-mü'minînin) veya buna benzer ifadelerle başlayan rivayetlerini insanın fitratından kaynaklı olarak rakipleriyle bir kıyaslama içgüdüğü olarak değerlendiriyoruz ki bu tabii bir durumdur. Özellikle Hz. Âişe'nin diğer eşlerle sık sık kendini kıyaslaması; sevgili eşinin nazarında biricik olma isteğinin tüm hanımlara bakarak fazla olmasındandır diyebiliriz.

Hz. Âişe, Hz. Peygamberle 18 yaşına kadar 9 yıl yaşamıştır.^[29] Bu 9 yıllık dönemde hiç görmediği ve birlikte yaşamadığı halde hanımlarından hiçbirini

[20] Buhârî, "Menâkıbü'l-ensâr", 44; Müslim, "Fadâilü's-sahâbe", 13; Tirmizî, "Menâkıb", 63; Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, 3208; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/140; İbn Kesîr, *Bidâye*, 4/325.

[21] Zehebî'nin eserinde bu rivayet 'dokuz özellikle üstün kılındım' şeklindedir. Bk. Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/147.

[22] İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/394.

[23] M. Bahaüddin Varol, *İslam Düşüncesi ve Tarihinde Ehl-i Beyt*, 1. Baskı (Ankara: TDV Yayınları, 2018), 130.

[24] İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/63; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/141; İbn Hacer, *el-İsâbe*, 8/141.

[25] Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/146.

[26] Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, 3210.

[27] Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, 3210; kİbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-meâd*, 1/109; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/140.

[28] İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/61.

[29] Ebû Nuaym, *Ma'rifetü's-sahâbe*, 3208; İbn Abdilber, *el-İstiâb*, 919; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/394; İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, 8/139; Hamidullah, *İslam Peygamberi*, 563.

Hiz. Hatice kadar kıskanmadığını zaman zaman Hiz. Peygamber'e bile ifade etmiştir.^[30] Hiz. Peygamber'in ondan çok kereler bahsettiğini, hatta bazen bir koyun kesip azalarını parçaladıktan sonra da Hatice'nin eşine dostuna gönderdiğini beyan eder. Bazen sevgili eşine dünyada Hatice'den başka kadın yok gibi davrandığını, Hiz. Peygamber'in ise Hatice'nin iyiliklerini sıralayıp çocuklarının annesi olduğunu^[31] insanlar inkâr ederken Hatice'nin onayladığı, insanlar vermezken onun malına ortak olduğu ve ondan çocukları olduğunu ifade etmiştir.^[32] Başka bir rivayetinde ise benzetme yaparak paylaşmak istememe içgüdüsünü dışa vurmuştur: “*Ya Rasûlullah ne dersin yenmiş bir ağaç bulunan bir vadiye konaklasan ve bir de yenmemiş bir ağaç bulsan, deveni hangisinde otlatırdın?*” diye sorduğunu, Rasûlullah'ın ise “*Kendisinden otlatılmamış olandan*”^[33] buyurduğunu haber verir. Hiz. Âişe burada kendisinin bâkire olduğunu diğer hanımlarının dul olarak evlendiklerini kinâye ederek kendisiyle kıyaslamış ve Hiz. Peygamber'den de kendi duygularına yönelik bir cevap beklemiştir.

Hiz. Âişe, Hiz. Peygamber'i hiçbir zaman paylaşmak istememiş, tüm varlığıyla eşini sevmiş, bağlanmış ve eve girdiği andan itibaren kendi varlığını kuvvetle hissettirmiştir. Değerli eşi de bu duruma kayıtsız kalmayarak: “*Âişe'nin kadınlara üstünlüğü tiridin diğer yiyeceklere üstünlüğü gibidir.*”^[34] buyurmuştur. Hattâ en çok kimi seviyorsun dediklerinde; ‘Âişe’yi’, erkeklerden kimi sorusuna, ‘babasını’ cevabını çekinmeden vermiştir.^[35] Öyle ki ölümün kendisine kolay gelmesi için Allah'ın Hiz. Âişe’yi gösterdiğini^[36] söylemiştir.

Hiz. Âişe bir gece Rasûlullah'ı yanında bulamayıp eşlerinden birinin yanına gittiği hissine kapılır; fakat biraz sonra onun yanı başında namaz kıldığını, rükû ve secdelerinde Allah'ı tenzih edip övmekte olduğunu fark eder. Bunun üzerine: “*Anam babam sana feda olsun, sen ne yapıyorsun ben ne düşünüyorum!*” diyerek hayıflanır.^[37] Rasûlullah hayattayken hanımları tarafından hep kıskanılmış, sevgisi daima elde edilmek istenmiş ve bu uğurda bazı şeylere

[30] İbn İshak, *Sîret*, 245-246; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/165. Sabuncu, *Hiz. Âişe'nin Hayatı*, 68.

[31] Buhârî, “Menâkıbı'l-ensâr”, 20; Müslim, “Fadâilü's-sahâbe”, 12; İbn İshak, *Sîret*, 243-244; Sabuncu, *Hiz. Âişe'nin Hayatı*, 68.

[32] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 6/118; İbn İshak, *Sîret*, 243-244.

[33] Buhârî, “Nikâh”, 9; İbn Kesir, *el-Bidâye*, 4/325.

[34] Müslim, “Fadâilü's-sahâbe”, 13; İbn Abdilber, *el-İstîâb*, 920; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, 7/187; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/394; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/143; İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, 8/140.

[35] Müslim, “Fadâilü's-Sahâbe”, 1; İbn Abdilber, *el-İstîâb*, 920; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, 7/186; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/394.

[36] İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/65.

[37] Müslim, “Salât”, 42.

katlanılmış; ayrıca sınırları aşmayan hanımlar arası bazı teşebbüslerde de bulunulmuştur.

Nakledildiğine göre, bir gün Rasûlullah'a bir gerdanlık hediye edilmiştir. Hz. Peygamber bunu ehl-i beytinden en sevdiği kimsenin boynuna takacağını söyleyince Hz. Âişe: “*Hediyeyi benden başkasının boynuna takması korkusundan, Allah Rasûlü ile aramdaki toprak parçası gözümde kararmıştı.*” ifadelerini kullanır. Sonrasında Hz. Peygamber gerdanlığı daha küçük yaşta olan torunu Ümâme'nin boynuna takmış ve Hz. Âişe'nin üzerinden o hâl gidivermiştir.^[38]

Hz. Âişe sevgili eşinin sevgisini kazanmak uğrunda en çok mücadele edeniydi. Bu mücadele neticesinde de zaman zaman ümmehâtü'l-mü'minîn arasında birtakım sürtüşmeler, rekabetler yaşanmıştır. En başta söylediğimiz gibi Rasûlullah insanlığından soyutlanmış bir elçi değildir ve eşleri de Peygamber eşi olmanın öncesinde 'insan olma' vasfına sahiptirler. İşte bu sıfatın üzerine bir de o eşin yüce bir eş olması ve o eşin sevgisini herkesten çok elde etme arzusu eklendiği zaman bazı hâdiseler yaşanmıştır. Bu soyut sebeplerin ötesinde bazı somut nedenlerde sıralanabilir: Hz. Âişe'nin Hz. Sevide hariç diğer tüm eşlerden önce Hz. Peygamber'in evine girmiş olması, yaşının küçüklüğüyle birlikte bâkire olması, Hz. Peygamber'in söylemiyle en sevdiği eşin kendisi olması gibi sebeplerdir. Hz. Âişe'nin herkesten çok çabasını bu bağlamda değerlendirmek yerinde olacaktır.

Eşler arasındaki rekabetin boyutunu ve bunun sınırı aşmayan fitrî bir durum olduğunu gösteren en önemli delil şüphesiz Hz. Âişe'ye iftira hâdisesinde Hz. Zeyneb bint Cahş'ın tutumudur. Önce kısaca 'ifk hâdisesi'ni ele alalım: Benî Mustalik Gazvesi'nden (6/628) dönüşte Hz. Âişe bir ihtiyacı için hevdecinden inmiş ve dönerken annesinin evlenirken taktığı gerdanlığı kaybettiğini farkedip aramak için geri dönmüştü. O esnada ordu hareket etmiş fakat Hz. Âişe kendini almadan gitmeyeceklerini düşünerek gerdanlığı aramaya devam etmişti. Gerdanlığı bulup ordunun konakladığı yere gelince herkesin gitmiş olduğunu görüp bulunduğu yerde uzanıp beklemeye başlamıştı. Hicâb âyetleri indikten sonra vukû bulan bu olayda ordunun artçılığını yapan Safvan b. Mu'attal es-Sülemî,^[39] Hz. Âişe'yi görmüş ve hemen sırtını dönerek Hz. Âişe'nin deveye binmesini beklemişti. Hz. Âişe ile birlikte karargâha vardıklarında münafık Abdullah b. Übey ve bazı kişilerin başı çektiği bir yaygara kopmuştu.^[40]

[38] Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, 6/101-261; İbn Hacer el-Askalanî, *el-İsâbe*, 8/14.

[39] İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 3/32; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/545.

[40] Ebü'l-Abbas Ahmed b. Ebi Ya'kub İshak b. Ca'fer b. Vehb b. Vâzih el-Ya'kûbî, *Târihu'l-Ya'kûbî*, thk. Abdülemir Mühennâ (Beyrut: Müessesetü'l A'lemi li'l Matbuat, 2020), 1/372; Zehebî,

Hız. Âişe, Medine'ye vardıklarında şiddetli bir hastalığa tutuldu fakat hastalandığında her zamanki gördüğü ilgiyi sevgili eşinden bu sefer görmedi, Rasûlullah gayet resmi bir şekilde 'nasılsınız?' diyordu.^[41] Bu ilgisizlikten dolayı Hz. Âişe izin alarak babasının evine gitti. Olanlardan Hz. Âişe'nin haberi uzun süre olmadı tâ ki Ümmü Mistah'ın^[42] olayı anlattığı zamana kadar.^[43] Hakkında atılan iftiraları duyan Hz. Âişe günlerce ağladı. Annesi Ümmü Ruman kızına; sabretmesini, yanında başka eşleri olan, kocası kendisini seven her güzel kadının yaşayabileceği doğal hadiseler olduğunu söylese de Hz. Âişe ağlamaya devam etti.^[44] İşte bunlar yaşanırken Rasûlullah kararsızlığa düşerek bazı kişilerle istişare etmek istedi ve Hz. Ali, Berire^[45] ve Hz. Zeyneb bint Cahş'a Hz. Âişe hakkında sordu. Şunu belirtmek gerekir ki Hz. Âişe, Hz. Zeyneb bint Cahş hakkında: "Allah Rasûlü'nün yanında derece olarak içlerinden bana rakip olanı idi. Din konusunda asla ondan daha hayırlı, daha muttaki, daha doğru sözlü, akrabalık ilişkilerine daha çok özen gösteren, daha çok sadaka veren, verdiği sadakada nefsi öne çıkarmayan ve Allah Teâlâ'ya o amelle daha çok yakınlık gösteren bir kadın görmedim. Fakat mizacındaki hiddetten ötürü bir kükremesi vardı. Ama bundan çabuk vazgeçerdi."^[46] demektedir. Bu durumuna rağmen Hz. Zeyneb bint Cahş, Hz. Âişe için bu iftira konusu sorulduğunda: "Görmediğimi gördüm demekten gözlerimi, duymadığımı duydum demekten kulaklarımı koruyorum. Onun hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum."^[47] demiştir. İşte bu olay neticesinde söylenen bu sözler aslında ümmehâtü'l-mü'mininin rakiplerine karşı elinde büyük bir fırsat olsa bile bu fırsatın ve rekabetin Allah'ın rızasının önüne asla geçemediğidir. Burada eklememiz gereken bir kişi daha var ki o da Hz. Zeyneb bint Cahş'ın kız kardeşi Hamne bint Cahş'tır.^[48] Hamne, kız kardeşi Hz. Zeyneb'in Hz. Peygamber yanındaki konumunu artırmak

Siyeru a'lâmi'n-nübelâ, 2/155; Ebü'l-Hasan Nürüddin Ali b. Abdillâh b. Ahmed b. Ali el-Hasenî es-Semhûdî, *Vefâu'l-vefâ bi ahbâri dâri'l-Mustafa*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, 4. Baskı (Beirut: Dâru'l Kütübî'l İlmiyye, 1984), 1/323.

[41] Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/155. Sabuncu, *Hız. Âişe'nin Hayatı*, 75.

[42] Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 1/187-2/155.

[43] Ebü Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkid el-Vâkidî el-Eslemî el-Medenî, *Kitâbu'l-Megâzî*, thk. Marsden Jones (Beirut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1984), 1/426.

[44] İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/143; Recep Erkocaaslan, *Hız. Peygamber Dönemi Olaylarında Benî Mustalik Gazvesi ve İfk Olayı*, (Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008), 27.

[45] Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/303.

[46] Müslim, "Fadâilü's-sahabe", 13.

[47] Vâkidî, *Kitâbu'l-Megâzî*, 1/430; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/143; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/159; Ebü'l-A'lâ el-Mevdûdî, *Tefhimu'l-Kur'an*, trc. Komisyon (İstanbul: İnsan Yayınları, 1986), 3/451; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/159.

[48] İbn Abdilber, *el-İstîâb*, 920.

için adı bu iftiraya karışmış kişilerdendir.^[49] Fakat kardeşi Hz. Zeyneb, Hz. Peygamber'in eşi ve bir nevi rakibi olmasına rağmen ayrıca kardeşinin de destek vermesine rağmen Hz. Âişe konusunda haktan asla ayrılmamıştır. Hz. Peygamber'in hanımlarından hiçbirinin Hz. Âişe'nin ardından en ufak lekeleyici bir konuşmaları olmamış ve kesinlikle bu konuda rol almamışlardır. Burada dikkat çekmek istediğimiz bir diğer noktada Ümmü Rûmân'ın Hz. Âişe'yi teselli etmeye çalışırken sarfettiği sözlerdir. Ümmü Rûmân'ın '... kocası kendisini seven, yanında başka eşleri olan...' ifadelerinden sevgili eş Hz. Muhammed'in (sas) gözünde kızının değerini bildiği, eşler arasında da zaman zaman sürtüşmeler yaşandığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Olayların neticesinde Nûr sûresinin âyetleri inmiş^[50] ve Hz. Âişe'nin iftiraya uğradığı ortaya çıkmıştır.^[51]

Rasûlullah'ın vefatından sonra Muâviye, Hz. Âişe'ye yüz bin dirhemlik bir gerdanlık göndermişti. Hz. Âişe ise hemen o gerdanlığı ümmehâtü'l-mü'minîn arasında pay etmiştir.^[52] Bu örnekten de görüldüğü üzere Rasûlullah vefat ettikten sonra hanımların rekabet edecekleri kimse kalmamış; birbirine destek veren ve ortak değerleri olan kişiler olmuşlardır.

Hz. Âişe'nin 2210 hadis rivayet etmiş^[53] olması da diğer hanımlardan çok Hz. Âişe hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamıştır. Ayrıca hadis sayısının fazlalığı bize Hz. Âişe'nin Rasûlullah ile ne kadar irtibatlı olduğu bilgisini de veriyor. Bunda Hz. Âişe'nin ferâseti, belâgâtı ve hatipliği ve daha başka bilgileri de etkili olmuştur.^[54]

Sonuç

Kur'an-ı Kerîm'deki "İçinizden, kendileriyle huzura kavuşacağımız eşler yaratıp; aranızda muhabbet ve rahmet var etmesi, O'nun varlığının belgelerindedir. Bunlarda, düşünen millet için dersler vardır."^[55] âyeti ve diğer pek çok âyette buyurulduğu üzere insan eşe ihtiyaç duyan sosyal bir varlıktır. Fakat bu eşlilik bazı dönem

[49] Ya'kûbî, *et-Târîh*, 1/372; İbn Abdilber, *el-İstîâb*, 884; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/215.

[50] Ya'kûbî, *et-Târîh*, 1/372; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-meâd*, 1/110; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/394.

[51] Ya'kûbî, *et-Târîh*, 1/372; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/394; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-meâd*, 1/109; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/159; İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, 8/141; İzzet Derveze, *Sîratü'r-Rasûl*, trc. Mehmet Yolcu (İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1995), 101-104.

[52] Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/187.

[53] Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/139.

[54] İbn Abdilber, *el-İstîâb*, 919; İbn Kayyim el-Cevziyye, *Zâdü'l-meâd*, 1/110; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, 7/189; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eser*, 2/395; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*, 2/135; İbn Hacer el-Askalânî, *el-İsâbe*, 8/140-4/377; Hamidullah, *İslam Peygamberi*, 563.

[55] Rum 30/21.

ve toplumlarda tek eş Őeklinde bazılarında ise çok eşlilik olarak kendini göstermiştir. Konumuz bağlamında saâdet asrına baktığımız zaman Rasûlullah Mekke döneminde Hz. Hatice ile uzun müddet evli kalmış, onun vefatından sonra farklı hanımlarla evlenmiştir. Fakat bu çok eşlilik Hz. Peygamber ile ortaya çıkmış bir durum değildir. Müslüman olsun olmasın her millette bu durumun izlerine rastlamak mümkündür. Nisâ sresinin 129. âyeti ile çok eşlilik ile ilgili bu duruma bir düzenleme getirilmiş ve birden fazla hanımla evlenmeyi ‘adalet’ şartına bağlamıştır. Kur’ân-ı Kerîm’de birden çok eşliliği öven, destekleyen herhangi bir ifade bulunmamakla beraber Rasûlullah’ın Arabistan’da çok evliliğin bir prestij meselesi olduğu dönemde ilk eşi vefat edinceye kadar tek eşiyle uzun yıllar yaşaması, çok eşli döneminin Medine döneminde ileriki yaşlarında başlaması ve her bir hanımla evlenmesinin farklı bazı gayelerle gerçekleşmesi, ayrıca kızlarının da tek eşli kalmalarını tasvip etmesi Rasûlullah’ın evlilik anlayışının tek eşe yürütülmesinin daha doğru olduğu fikrini akla getirmektedir.

Çok eşlilik farklı toplumlarda, farklı sebeplerle yapılırsa da Rasûlullah’ın birden fazla evlilik yapmasının dinî, siyasi, hukuki, sosyal ve eğitimle ilgili hatta psikolojik sebepleri bulunmaktadır. Buna göre Rasûlullah’ın hayatının her aşaması ilâhî planın bir parçasıdır.

Rasûlullah’ın gerçekleştirdiği bu evliliklerde hanımların birçoğu Arabistan’ın farklı mevkilerinde yer edinmiş olan ailelerdendi. Dolayısıyla hepsi birbirinden farklı huy, yaş ve mizaca sahip kişilerdi. Rasûlullah her bir hanımına sevgisini hissettirecek, duygusal anlamda tatmin olacak Şekilde davranışlar sergilemiş, yeri geldiğinde desteklemiş yeri geldiğinde tepkisini ortaya koymuştur. Bu da hanımlar arası ilişkilerin Őekillenmesinde en büyük etkenlerden biri olmuştur.

Rasûlullah sadece Hz. Sevede ve Hz. Âişe ile yaşarken de on bir hanımı ile bir arada bulunurlarken de pek çok hadiseye Őahit olmuş hatta bazılarının bizzat içinde yer almıştı. Bazen soruna dair çözüm önerisinde bulunmuş bazen de çözümü kendisi bularak hadiseyi fazla büyümeden kapatmıştır. Bu da bize çok geniş bir sünnet hazinesi ortaya çıkarmıştır. Bilhassa her hanımla olan ilişkilerde gördüğümüz, Hz. Sevede’nin gününü bağışlamasından ötürü Rasûlullah’ın iki gününü ayırdığı Hz. Âişe ile olan durumlar, sevgili eşine karşı tüm hanımlardan daha çok çaba sarfetmesi, hatta daha önceden vefat etmesi sebebiyle hiç görmediği Hz. Hatice’yi bile kiskanması Hz. Âişe’nin yüzlerce hadis rivayet etmesine ve teferruatlı bir sünnet hazinesinin ortaya çıkışına sebebiyet vermiştir.

Hanımlardan birbirine benzer mizaçta olan ve aynı fikirde birleşen, dolayısıyla ortak yönleri fazla olanlar, paylaştığı kişi konusunda birbirlerini rakip görmeyenler daha iyi anlaşmışlar ve kendi aralarında bir grup oluşturmuşlardır. Fakat bu gruplaşma hiçbir zaman haddi aşacak boyutta olmamıştır. Nitekim biz bunu Hz. Zeyneb'in, ifk hadisesinde Hz. Âişe'nin ardından şüpheye mahâl vermeyecek güzel sözler sarfetmesinden daha iyi anlamaktayız.

Hanımların Rasûlullah vefat ettikten sonra paylaşacakları, günleri hakkında sorun yaşayacakları kimse olmadığı için ilişkileri daha da olumlu yönde gelişmiştir. Rasûlullah vefat ettikten sonra halifelerden kendilerine gelen ata'ları birbirleriyle paylaşmışlar ve birbirlerini emri bi'l-ma'ruf nehy-ani'l-münker bakış açısıyla değerlendirmişlerdir.

Kaynakça

- Akyüz, Vecdi - Savaş, Rıza. *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saâdet'te İslâm*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2000.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrahim b. Muğîra (v.256/870). *Sahîh-i Buhârî ve Tercemesi*. çev. Mehmed Sofuoğlu, I-XVI, İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2009.
- Derveze, İzzet. *Sıratü'r-Rasûl*. trc. Mehmet Yolcu. İstanbul: Yöneliş Yayınları, 1995.
- Erkocaaslan, Recep. *Hz. Peygamber Dönemi Olaylarında Benî Mustalîk Gazvesi ve İfk Olayı*. Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Hamidullah, Muhammed. *İslam Peygamberi*. trc. Mehmet Yazgan. İstanbul: Beyan Yayınları, 2014.
- Heysemî, Ebû Hasan Nurüddin Ali b. Ebi Bekr b. Süleyman (v.807/1415). *Mecma'u'z-zevâid ve menbau'l-fevâid*. trc. Fikret Güneş. İstanbul: Ocak Yayıncılık, 2010.
- İbn Abdilberr, Ebû Ömer Yusuf b. Abdullah (v.463/1071). *el-İstiâb fî mârifeti'l-ashâb*. thk. Âdil Mürşid. Amman: Dâru'l A'lâm, 2001.
- İbnü'l-Esîr, Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed Cezerî (v.630/1232). *Üsdü'l-gâbe fî mârifeti's-sahâbe*. thk. Ali Muhammed Muavvîd - Âdil Ahmed Abdülmevcûd. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1994.
- İbn Hacer el-Askalânî, Ebû'l-Fadl Şihâbüddîn Ahmed b. Ali b. Muhammed (v.852/1448). *el-İsâbe fî temyizi's-sahâbe*. thk. Âdil Ahmed Abdülmevcûd - Ali Muhammed Muavvîd. Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2010.
- İbn Hişâm, Ebû Muhammed Cemalüddin Abdülmelik (v.213/828). *Sîret-i İbn Hişâm*, thk. Mustafa Saka- İbrahim Abyârî. Mısır: Şirketü Mektebe ve Matbaatü Mustafa, 1375/1955.
- İbn İshak, Ebû Abdullah Muhammed (v.151/768). *Sîret-i İbn İshak*. thk. Süheyl Zekkâr, Beyrût: Dâru'l-Fikr, 1398/1978.
- İbn Kesîr, Ebû'l-Fidâ İmâdüddin İsmâil b. Şihâbiddin Ömer (v.774/1372). *el-Bidâye ve'n-nihâye*. thk. Abdullah b. Abdulmuhsin el-Turkî. Cize: Hicr Yayıncılık, 1999.
- İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed b. Menî (v.230/844). *Kitabü't-Tabakâti'l-kebîr*. thk. Ali Muhammed Ömer. Kâhire: Mektebetü'l-Hancı, 2001.
- İbn Seyyidünnâs, Ebû'l-Feth Fethüddîn Muhammed b. Muhammed b. Muhammed el-Ya'merî (v.734/1334). *Uyûnü'l-eser fî fününi'l-megâzi ve's-şemâilî ve's-siyer*. thk. Muhyiddin Mustû - Muhammed el-İd el-Hadravî. 1. Baskı. Medine: Mektebetü Dâri't-Turas, 1992.

- İbn Kayyim el-Cevziyye, Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ebî Bekr b. Eyyûb ez-Zürâif ed-Dımaşkı (v.751/1350). *Zâdü'l-meâd fî hedyi hayri'l-ibâd*. thk. Şuayb Arnaût - Abdülkâdir Arnaût. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1994.
- İsfahânî, Ebû Nuaym Ahmed b. Abdillâh b. İshak (v.430/1038). *Ma'rifetü's-sahâbe*. thk. Âdil b. Yusuf el Azizî. Riyad, Dâru'l-Vatan, 1998.
- Mevdüdî, Ebü'l-Â'lâ. *Tefhîmu'l-Kur'ân*, trc. Komisyon. İstanbul: İnsan Yayınları, 1986.
- Sabuncu, Ömer. *Hz. Âişe'nin Hayatı, Şahsiyeti ve İslam Tarihindeki Yeri*, Şanlıurfa: Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2015.
- Semhûdî, Ebü'l-Hasan Nürüddîn Ali b. Abdillâh b. Ahmed b. Ali el-Hasenî (v.911/1505). *Vefâu'l-vefâ bi ahbâri dâri'l-Mustafa*. thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. 4. Baskı. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1984.
- Süheylî, Abdurrahmân b. Abdillâh. *Ravdâ'l-unûf fî tefşîri's-sîreti'n-nebevî li ibn Hişâm*. thk. Ömer Abüsselam. Beyrût: Dâru İhyâü't-Turasi'l-Arabi, 1421/2001.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezid (v.310/922) *Târîhu'l-ümem ve'l-mülûk*. çev. Zâkir Kadirî Ugan-Ahmet Temir. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları, 1991.
- Vâkidî, Ebû Abdillâh Muhammed b. Ömer b. Vâkîd (v.207/822). *Kitâbu'l-Megâzî*. thk. Marsden Jones. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1984.
- Varol, M. Bahaüddin. *İslam Düşüncesi ve Tarihinde Ehl-i Beyt*. Ankara: TDV Yayınları, 2018.
- Ya'kûbî, Ebü'l Abbas Ahmed b. Ebî Ya'kûb İshak b. Ca'fer b. Vehb b. Vâzih (v.284/897). *Târîhu'l-Ya'kûbî*. thk. Abdülemir Mühennâ. Beyrut: Müessesetü'l-A'lemi li'l-Matbuat, 2020.
- Zehebî, Ebû Abdullah Şemseddin Muhammed b. Ahmed b. Osman (v.748/1374). *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ*. nşr. Şuayb el-Arnaut. 3. Baskı. Beyrut: Müessesetü'r Risâle, 1985.

